

Natuurmonitoring

In dit informatieblad krijgt u uitleg over wat natuurmonitoring is, waarom we dit doen en wat we met de data van monitoring doen. Natuurmonitoring betekent dat we regelmatig gegevens verzamelen over natuurgebieden, planten, dieren en hun leefomgeving. Dit doen we altijd volgens vaste methodes. Zo kunnen we de resultaten goed vergelijken.

Waarom doen we aan monitoring?

Sinds de Natura 2000-gebieden in Nederland zijn aangewezen, zijn de provincies verantwoordelijk voor de monitoring van deze gebieden. We kijken of de doelen voor natuurbehoud en natuurkwaliteit worden gehaald, waar al verbeteringen zichtbaar zijn, waar nog knelpunten liggen en of extra maatregelen nodig zijn. De provincie maakt afspraken met organisaties en beheerders over de uitvoering, en controleert of iedereen zich aan deze afspraken houdt.

Monitoring van Natura 2000-gebieden

De doelen voor het beschermen van een Natura 2000-gebied zijn vastgelegd in speciale besluiten van de minister. Deze zijn gebaseerd op de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Er zijn doelen voor:

1. aangewezen habitattypen (specifiek de locaties waar planten samen voorkomen);
2. aangewezen plant- en diersoorten.

Om te bepalen of we deze doelen halen, verzamelen we gegevens over welke planten samen voorkomen (plantgemeenschappen), over de aanwezigheid van bepaalde plant- en diersoorten en over de leefomgeving (bijvoorbeeld water- of bodemkwaliteit). Door dit regelmatig te doen weten we of het goed of slecht gaat met de natuur.

Wie voert de monitoring uit?

Verschillende partijen voeren de monitoring uit. Een groot deel gebeurt via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Terreinbeherende organisaties (TBO's), zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Landschap Overijssel, kunnen hiervoor subsidie aanvragen. Met die subsidie huren zij onafhankelijke experts die nauwkeurig inventariseren hoe het gaat met planten, dieren en locaties waar planten samen voorkomen. Meestal maken zij hierbij gebruik van onafhankelijke bureaus die nauwkeurig het onderzochte deel van het gebied in kaart brengen.

Voor sommige soorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn er ook landelijke meetnetten. Dit heet het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Soortenorganisaties zoals de Vlinderstichting, de Zoogdierverseniging en SOVON (voor vogels) voeren deze onderzoeken uit.

De provincie voert ook monitoring uit om te beoordelen of maatregelen het juiste effect hebben. Dit doen zij met het meten van zogenoemde procesindicatoren. Deze staan in de onderstaande tabel uitgelegd. In sommige gevallen neemt de provincie extra onderzoeksmaatregelen op in het beheerplan die nodig zijn om het natuurgebied of de soorten die hierin voorkomen beter te begrijpen.

Wat meten we precies?

Hieronder staan de belangrijkste onderwerpen die we onderzoeken:

Onderwerp	Toelichting	Uitvoering	Frequentie
Vegetatiekartering	Combinaties van planten vormen samen een vegetatietype. Kartering is het systematisch in kaart brengen van wat er in een gebied aanwezig is. De vegetatiekartering wordt gebruikt om een habitattypekaart te maken.	Terreinbeherende organisaties (TBO's) / Provincie	Elke 12 jaar
Soortenkartering	Geeft inzicht in de aanwezigheid van plant- en diersoorten	TBO's / provincie	Elke 6 jaar
Structuurkenmerken	Voor habitattypen is structuur een belangrijk kenmerk om de kwaliteit te bepalen. Voorbeelden hiervan zijn de aanwezigheid van struiken, struweel of open plekken en bijvoorbeeld de aanwezigheid van dood hout in bossen. Ook kan het wel of niet overstroomd van een gebied een belangrijke eigenschap zijn.	TBO's / provincie	Elke 6 jaar
Abiotische randvoorwaarden (omgevings-condities)	Het gaat om zuurgraad, voedselrijkdom en vochttoestand. Dit wordt (nog) niet altijd gemeten, maar met behulp van een model afgeleid van de vegetatiekartering.	Provincie	Elke 12 jaar
Procesindicatoren (sinds 2018 en wordt omgevormd naar een meetnet gericht op omgevings-condities)	Dit provinciale meetnet geeft inzicht in effecten van herstelmaatregelen op habitattypen. Het betreft o.a. bodem- en watercondities die van invloed zijn op habitattypen. Het meetnet is gestart in 2018. De resultaten worden elke vier jaar gerapporteerd.	Provincie	Frequentie hangt af van wat er gemeten wordt
Stikstofdepositie	Stikstofdepositie is stikstofoxiden en ammoniak in de lucht die op de grond komen. Het RIVM meet de concentratie stikstof in de lucht en de hoeveelheid die op de grond neerkomt (depositie) in meetstations binnen en buiten natuurgebieden. Omdat het niet mogelijk is om op elke locatie te meten, wordt met modellen zoals AERIUS berekend hoeveel stikstof er overal in Nederland neerslaat.	Rijk	Jaarlijks
Vogel- en Habitatrichtlijn soorten (VR- en HR-soorten)	De monitoring van VR- en HR-soorten is gericht op populatie-ontwikkeling, verspreiding, omvang en kwaliteit van het leefgebied.	Soortenorganisaties, TBO's, provincie	Verschilt per soort, maar tenminste elke 6 jaar

Dataverwerking

De onderzoeksgegevens worden eerst opgeslagen bij de provincie. Waarnemingen van soorten gaan naar de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Vegetatiekaarten gaan naar de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH).

De provincie gebruikt zelf de gegevens uit de NDFF en levert ook nieuwe data aan. Ook andere organisaties en zelfs particulieren (bijvoorbeeld via waarneming.nl of telmee.nl) leveren gegevens aan de NDFF. Deze databank controleert en bundelt alle waarnemingen.

De NDFF bevat ruim 200 miljoen waarnemingen. Sinds 11 februari 2025 is de NDFF openbaar. Iedereen kan gratis de gegevens [bekijken](#). Gevoelige informatie, zoals persoonsgegevens of locaties van kwetsbare soorten, wordt beschermd. Wij hebben toegang tot gevoelige informatie. De gegevens worden gebruikt bij het opstellen van trends, evaluaties en herzieningen van beheerplannen en NDA's.

Hydrologische gegevens afkomstig van peilbuizen van waterschappen en provincies worden opgeslagen in de basisregistratie ondergrond (Broloket, www.basisregistratieondergrond.nl).

Mogelijk vertekend beeld

Steeds meer mensen geven hun waarnemingen door aan de NDFF. Hierdoor lijkt het soms alsof bepaalde soorten ineens vaker voorkomen. Maar meer meldingen betekenen niet altijd dat het beter gaat met die soort. Daarom moeten we voorzichtig zijn met deze cijfers en kunnen we hier over het algemeen geen trends aan koppelen. Gegevens die via gestandaardiseerde methoden worden verzameld, zijn het meest betrouwbaar. Daarom is het belangrijk regelmatig te monitoren met vaste protocollen.